

*Чалюк Ю.О.**к.е.н., доцент, доцент кафедри соціології,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»**Chaliuk Yuliia**SHEE "Kyiv National Economic
University named after Vadym Hetman"*

СОЦІАЛЬНІ ТРЕНДИ ВЕЛИКОЇ ЧЕТВІРКИ ООН: МОП, ЮНЕСКО, ФАО, ВООЗ

SOCIAL TRENDS OF THE GREAT FOUR UN: THE ILO, UNESCO, FAO, WHO

Анотація. У статті досліджено головні механізми, ефективність та якість міжнародного регулювання соціальної сфери. Здійснено ідентифікацію нових стратегій, соціальних трендів ООН, МОП, ЮНЕСКО, ФАО, ВООЗ. Застосування методів структурно-системного аналізу дало можливість визначити актуальність завдання спеціалізованих установ ООН соціального характеру. Новітні адміністративні реформи сприяли впровадженню у практику їхньої роботи інноваційних інструментів: моніторингу соціальних параметрів в Інтернет-режимі, інформаційних систем аналізу ринку праці та використання соціальних видатків бюджетів, online-контролю продовольчої та фармацевтичної безпеки, захворювань, катастроф і конфліктів. Водночас у відповідь на глобальні виклики сучасності акцентовано увагу на активізації співробітництва спеціалізованих установ ООН соціального характеру з міжнародними фінансовими організаціями, приватним сектором, країнами-донорами засобами стратегічного фандрейзингу, коли особливого значення набувають галузева співпраця, глобальна мережева масмедійна інформаційна координація, залучення міжнародних міжурядових та неурядових організацій.

Ключові слова: інноваційні соціальні стратегії, глобальні соціальні тренди, спеціалізовані установи ООН соціального характеру, Велика четвірка ООН, МОП, ЮНЕСКО, ФАО, ВООЗ.

Постановка проблеми. В умовах посилення інтернаціоналізації світового господарства держави втрачають функції основ-

ного структурного елемента світової економіки. У регулятивному відношенні на перший план висувуються й утверджуються міжнародні спеціалізовані організації, що реалізують сукупний державно-приватний потенціал. Саме міжнародні профільні організації, особливо спеціалізовані установи ООН, відіграють надзвичайно важливу роль у сучасній системі глобального регулювання соціально-економічних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові дослідники по-різному класифікують і характеризують спеціалізовані установи ООН, не кажучи вже про окремо взяті міжнародні організації соціального спрямування. Як інститути регулювання міжнародних відносин розглядають спеціалізовані установи ООН професори А.О. Задоя, В.І. Кириленко, Я.М. Столярчук. Їх статусні ознаки, компетенції, зв'язок з ООН, співробітництво у спеціальних сферах досліджують доктори економічних наук Т.Ф. Гордеева, Т.М. Циганкова, Н.Л. Яковенко. Однак сьогодні відсутнє концептуальне визначення такої дефініції, як «спеціалізовані установи ООН соціального характеру».

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Зростання ролі й соціальної активності МОП, ЮНЕСКО, ФАО, ВООЗ зумовлює необхідність більш чіткої регламентації їх статусності та стимулятивно-санкційних процедур. Потребують подальшого дослідження механізми і структура міжнародної допомоги з пріоритетом

менш ризикових коротко – і середньострокових програм підтримки бідних країн, грантів на освіту й професійну підготовку, глобального аутсорсингу та аутстафінгу для створення нових робочих місць.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є спроба дати авторське визначення суті поняття «спеціалізовані установи ООН соціального характеру», дослідити їх новітні соціальні тренди, інноваційні стратегії та механізми регулювання глобального соціально-економічного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Визначення спеціалізованої установи дано в статті 57 Статуту ООН, згідно з якою міжнародні організації вузької компетенції мають чотири основні ознаки: міжурядовий характер угод про створення таких організацій; зв'язок з ООН; широка міжнародна відповідальність у межах їх установчих актів; здійснення співробітництва у спеціальних сферах, таких як економічна, соціальна, культурна, гуманітарна.

Зв'язок з ООН установлюється угодою, котру з нею укладає Економічна і соціальна рада та затверджує Генеральна Асамблея ООН. ЕКОСОП уповноважена узгоджувати діяльність спеціалізованих установ шляхом консультацій та рекомендацій, а також застосовувати заходи для отримання регулярних звітів, забезпечувати взаємне представництво Ради та установ для участі в обговоренні питань у Раді, її комісіях та у спеціалізованих установах [1, с. 37].

Оскільки об'єктом нашого дослідження є спеціалізовані організації соціального спрямування, то зупинимось конкретно на них і, перш за все, дамо авторське визначення їхньої суті. Отже, **спеціалізовані установи ООН соціального характеру** – це система організацій, створених на основі міжнародного договору незалежними державами згідно з нормами міжнародного права з метою координації співробітництва країн-членів у соціальній сфері (галузях праці, соціально-трудоких відносин, міграції, науки, освіти, культури, захисту прав інтелектуальної власності, торгівлі соціальними послугами, охорони здоров'я, медицини, екології, продовольчої безпеки).

Між собою вони відрізняються характером діяльності та особливостями регулюючого впливу на соціальні процеси глобального чи регіонального рівнів. Основною ж їх відмінністю від інших міжнародних організацій є зв'язок з ООН через договір, котрий укладається спеціалізованими установами з ЕКОСОП, у якому розглядаються питання щодо визнання цих установ, координації співпраці та роботи в адміністративній, інформаційно-технічній і статистичній сферах. Експерти ООН виділяють так звану Велику четвірку спеціалізованих міжнародних організацій соціального спрямування: МОП, ЮНЕСКО, ФАО, ВООЗ.

Першою спеціалізованою установою ООН стала з 1946 р. **Міжнародна організація праці (МОП)**, яка була створена в 1919 р. для міжнародного поділу праці та досягнення соціальної справедливості. На ювілейній сесії ООН у 1969 р. зусилля МОП у встановленні соціального миру були відзначені Нобелівською премією. У 1944 р. була прийнята Філадельфійська декларація про цілі та завдання МОП: підвищення життєвого рівня, повна зайнятість працівників, їх соціальне забезпечення, справедливість оплати праці, право на колективні переговори, охорона праці, захист добробуту дітей і матерів, забезпечення житлом та харчуванням, створення можливостей для навчання, відпочинку й культурного розвитку. Головний напрям діяльності МОП – прийняття конвенцій і рекомендацій та контроль над їх застосуванням. Обов'язкову юридичну силу для національного законодавства держав – членів МОП мають лише норми конвенцій у разі їх ратифікації. Кожна держава – член МОП зобов'язується представляти щорічні доповіді до Міжнародного бюро праці (МБП) про заходи щодо застосування в законодавстві та на практиці ратифікованих конвенцій.

Відповіддю МОП на глобальні соціальні виклики та дисбаланси світової фінансової системи стали розроблення концепції «Гідна праця для всіх» (1999 р.) та заснування Всесвітньої комісії із соціальних аспектів глобалізації (2001 р.). У рамках концепції «Гідна праця для всіх» були проголошені 19 стратегічних цілей боротьби з бідністю за допо-

могою політики поліпшення умов праці. Як бачимо з табл. 1, загальна сума витрат регулярного бюджету МОП становить 652, 8 млн дол. у 2015–2016 рр. та 654, 8 млн дол. у 2017–2018 рр. Позабюджетні витрати МОП 2015–2016 рр. та 2017–2018 рр. становили однакову суму – 385 млн дол. Якщо до регулярних ресурсів відносяться затверджені регулярні бюджети, то до позабюджетних ресурсів належать кошти цільових фондів, ресурси, пов’язані з технічним співробітництвом, тощо. Одержувачами найбільших позабюджетних коштів у 2017–2018 рр. залишаються Африка (111 млн дол.), Азія і Тихоокеанський регіон (104 млн дол.) [2, с. 7–21].

МОП із 2006 р. підтримує *Глобальну стратегію модернізації та зміцнення інспекції праці*, яка охоплює кілька напрямів діяльності на міжнародному та національному рівнях, таких як надання державам – членам МОП допомоги у проведенні аудиту

службами інспекції праці, забезпеченні підготовки інспекторів, розробленні національних планів дій щодо підвищення ефективності інспекції праці. На відміну від аудиту і моніторингу інспекція праці – це не тільки процес незалежного оцінювання, надання рекомендацій, а й за необхідності – вжиття заходів для забезпечення дотримання відповідного трудового законодавства. До повноважень інспекції праці належить право безперешкодного проходу на будь-яке підприємство і на безперешкодне розслідування [3, с. 113].

Генеральним директором МБП були ініційовані з 2012 р. організаційні реформи з метою раціонального використання фінансових ресурсів і підвищення ефективності адміністративного керівництва в рамках Бюро. Реалізація цих реформ протягом 2013–2018 рр. сприяла появі якісно нових інструментів менеджменту: створенню

Таблиця 1

19 цілей концепції МОП «Гідна праця для всіх» (млн дол.)

Цільові завдання 2015-2016	Регулярний бюджет 2015–2016 рр.	Позабюджетні ресурси 2015–2016 рр.	Регулярний бюджет 2017–2018 рр.	Позабюджетні ресурси 2017–2018 рр.
1. Сприяння зайнятості	89,0	85,1	90,9	107,8
2. Розвиток професійних навичок	46,4	47,4	47,4	45,8
3. Життєстійкі підприємства	58,1	32,7	59,4	38,5
4. Соціальне забезпечення	42,2	14,2	43,1	13,1
5. Умови праці	24,8	1,9	25,1	1,9
6. Безпека та гігієна праці	39,1	5,4	37,4	3,9
7. Трудова міграція	14,9	11,5	15,7	11,6
8. ВІЛ/СНІД	6,9	16,2	7,9	12,7
9. Організації роботодавців	38,8	3,9	39,4	3,5
10. Організації працівників	53,9	5,8	54,4	5,4
11. Трудове законодавство	26,0	7,7	26,2	6,5
12. Соціальний діалог	28,6	18,5	27,5	13,1
13. Гідна праця	29,8	8,5	29,3	11,6
14. Свобода об’єднання та колективні переговори	18,6	3,5	18,6	3,9
15. Примусова праця	5,3	6,5	5,7	5,8
16. Дитяча праця	13,3	92,4	13,5	77,0
17. Дискримінація у сфері праці	13,0	4,2	13,3	3,5
18. Міжнародні трудові норми	77,4	10,0	77,8	9,2
19. Облік аспектів гідної праці	26,7	9,6	22,2	10,4
Всього	652,8	385,0	654,8	385,0

Джерело: складено автором на основі [2, с. 7–21]

інформаційних систем ринку праці; розгортанню комплексної системи інформаційних ресурсів (ІРІС) у регіональних відділеннях МБП (50 польових бюро); практиці колегіальних оцінок технічними спеціалістами якості програм МОП; використанню відеоконференцій як альтернативи службовим від'їздам; атестації кожного співробітника і системи обліку робочого часу персоналу; результативності контролінгу через допомогу Бюро внутрішнього аудиту і контролю, а також оновленого незалежного Консультативного комітету по контролю, до складу якого введено п'ять експертів, що раніше не мали контактів із МОП [2, с. 13–15, 86–88].

Свій регулюючий вплив на розвиток соціально-трудова відносин МОП здійснює через механізми нормотворчої, наукової та інформаційно-видавничої діяльності, технічного співробітництва. Заходи щодо міжнародного технічного співробітництва здійснюються спільно з ПРООН, Світовим банком та за фінансової підтримки промислово розвинених країн і передбачають надання країнам допомоги у вирішенні соціально-трудова проблем, поставці їм необхідного устаткування, стипендій для підготовки національних кадрів.

Одним із варіантів відповіді на глобальні соціальні виклики сучасності є *концепція глобальної освіти*, яка була науково обґрунтована у 70-ті роки ХХ ст. американським ученим Р. Хенві, у подальшому конкретизована в документах наднаціональних організацій (ООН, ЮНЕСКО, ЄС та ін.) й адаптована у практиці міжнародних освітніх установ. Під егідою ЮНЕСКО були утворені інноваційні школи, що отримали статус Асоційованих шкіл ЮНЕСКО, мережа системи яких об'єднує сьогодні приблизно 8 500 шкіл та інших учбових закладів у 178 країнах світу. Асоційовані школи ЮНЕСКО найбільш повно реалізують світоглядні позиції наднаціональних організацій ООН і ЄС, охоплюючи чотири пріоритетні напрями: права людини, екологічна освіта, збереження культурної спадщини та дисемінація діяльності ООН [4, с. 22].

Як міжнародна спеціалізована *Організація Об'єднаних Націй із питань освіти,*

науки й культури (ЮНЕСКО) була створена в 1945 р. Перед собою вона ставить завдання сприяти зміцненню миру й безпеки шляхом розширення співробітництва народів у галузі освіти, науки та культури в інтересах забезпечення загальної поваги до справедливості, законності, прав людини і основних свобод, проголошених у Статуті ООН, для всіх народів без розрізнення раси, статі, мови чи релігії [1]. Цей політичний імператив був закріплений і розширений у Декларації принципів міжнародного культурного співробітництва ЮНЕСКО.

Наступним кроком у розвитку міжнародного складника програмних документів ЮНЕСКО слід уважати Рекомендацію про виховання у дусі міжнародного взаєморозуміння, співробітництва і миру та поваги прав людини й основних свобод (1974 р.), що вводить у науковий обіг нове поняття «*міжнародне виховання*», у якому поєднуються терміни «*міжнародне взаєморозуміння*», «*співробітництво і мир між народами та державами, що мають різні соціально-економічні й політичні системи*».

Разом з іншими партнерами ЮНЕСКО очолила наймасштабнішу кампанію з досягнення загальної і високоякісної початкової освіти до 2015 р. на основі «*Рамок дій*», прийнятих 181 країною у 2000 р. на Всесвітньому форумі з освіти у Дакарі (Сенегал). У вересні 2000 р. ця ціль була підтверджена світовими лідерами в Декларації тисячоліття. Форум здійснив найбільш точний за всю історію статистичний аналіз освіти, який охопив дворічний період «*Оцінки загальної освіти*» і шість регіональних конференцій високого рівня 1999–2000 рр. [4, с. 23].

Частиною організаційної культури ЮНЕСКО стала фундаментальна реформа раціоналізації управління, започаткована в 2009 р. Середньострокова стратегія 2014–2021 рр. відводить ЮНЕСКО роль лідера в реалізації Цілей стійкого розвитку 2015–2030 рр., що прийшли на зміну Цілям розвитку тисячоліття 2000–2015 рр. у таких галузях, як освіта, наука, культура і комунікація. Безграмотним залишається у світі 781 млн дорослих, половина з яких проживає на Африканському континенті. Не вміють читати й

писати 126 млн дітей, 60% із них – дівчатка. Тому закономірним є визначення двох глобальних пріоритетів – Африка і гендерна рівність [5].

В умовах бюджетного дефіциту активувалося співробітництво ЮНЕСКО з міжнародними фінансовими установами, приватним сектором, країнами-донорами. Набувають особливого значення такі форми партнерства, як галузева співпраця, використання міжнародних мереж та засобів масової інформації, співробітництво з міжнародними міжурядовими та міжнародними неурядовими організаціями, у тому числі в рамках співпраці Південь – Південь та трикутного співробітництва ІБСА (Індія, Бразилія, Південно-Африканська Республіка).

Ідея співробітництва Південь – Південь на протигагу відносинам Північ – Південь виникла в середині 1960-х років, коли на першій Конференції ЮНКТАД (Женева, 1964 р.) була офіційно оформлена «Група 77» – найбільша в рамках ООН міждержавна організація країн, що розвиваються. Механізм співпраці в рамках Південь – Південь передбачає обмін ресурсами, технологіями та знаннями між країнами, що розвиваються, з метою сприяння формуванню нового економічного порядку, розвитку соціально справедливої глобалізації. Відділ співробітництва Південь – Південь був заснований ООН у 1978 р., однак лише наприкінці 1990-х – на початку 2000-х років співпраця у цьому напрямі набула значного впливу на світову економіку і політику.

Трикутникове співробітництво ІБСА, офіційно оформлене у 2003 р. на основі Бразильської декларації, передбачає контроль над дотриманням верховенства міжнародного права та підтримку міжнародного миру і безпеки; реформування ООН, зокрема збільшення кількості як постійних, так і непостійних членів Ради Безпеки за рахунок країн, що розвиваються; боротьбу з тероризмом, транснаціональною організованою злочинністю, незаконним обігом зброї та наркотичних речовин; просування соціальної справедливості шляхом здійснення ефективної політики боротьби з голодом і бідністю, охорони здоров'я, соціальної допомоги, забезпечення зайнятості населення, охорони навколишнього середовища [3, с. 118–119].

Партнерські відносини між ЮНЕСКО і Світовим банком знайшли своє відображення у стратегії на період до 2020 р. «Якісна освіта для всіх» (табл. 2). Значні інвестиції (750 млн дол.) у здійснення проекту забезпечує СБ. У центрі уваги стратегії знаходяться країни Африки на південь від Сахари.

Окрім традиційних міжнародних систем оцінювання процесу навчання, таких як Міжнародна програма оцінки освітніх досягнень учнів (PISA) і дослідження «Міжнародні тенденції у розвитку математики та природничих наук» (TIMSS), ЮНЕСКО активно використовує у своїй роботі інноваційні механізми – міжнародний інструментарій BOOST, за допомогою якого здійснюється контроль над використанням бюджетних коштів у сфері освіти, а також комплекс програм системних оцінок і

Таблиця 2

Механізми стратегії ЮНЕСКО та СБ у галузі освіти на період до 2020 р.

Стратегія	«Якісна освіта для всіх»		
	Завдання	Поліпшення системи освіти	Створення сучасної інформаційної бази
Механізми та інструменти реалізації	<p><i>Генерування знань і обмін досвідом</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Моніторинг • Інструменти системної оцінки і порівняльного аналізу • Критерії якості освіти • Оцінки та дослідження впливу реформ на процес навчання 	<p><i>Технічна і фінансова підтримка</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Технічна допомога для поліпшення навчання • Фінансування, орієнтоване на кінцевий результат • Багатосекторальний підхід 	<p><i>Стратегічне партнерство</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Установи системи ООН • Фінансові донори • Приватний сектор • Організації громадянського суспільства, у тому числі релігійні, некомерційні та комерційні організації

Джерело: складено автором на основі [5]

аналізу опорних показників у галузі освіти (SABER): «Політика по відношенню до вчителів», «Оцінка освітніх досягнень учнів», «Розвиток дітей у ранньому віці» і «Розвиток трудових ресурсів».

До новітніх інструментів, що користуються попитом у країнах, які у сфері освіти значно відстають, належать стипендії для дівчат, програми умовних грошових трансфертів, а також шкільні гранти. Названі ініціативи ЮНЕСКО та СБ сприяють підвищенню відвідування шкіл дітьми із соціально неблагополучних сімей і забезпечують широке охоплення дітей шкільною освітою [5].

Половина з восьми Цілей розвитку тисячоліття, а також значна кількість резолюцій Генеральної Асамблеї ООН, ЕКОСОП, Комісії із соціального розвитку присвячені проблемам охорони здоров'я, розвитку медицини. Це свідчить про певну занепокоєність міжнародного співтовариства щодо забезпечення права людини на охорону здоров'я. **Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ)**, що була створена в 1948 р., покликана розробляти і застосовувати необхідні механізми та інструменти захисту й реалізації цього права. У 1998 р. ВООЗ прийнято Програму «Здоров'я для всіх у XXI столітті». Спираючись на досвід реалізації цілей програмної політики, ВООЗ затвердила в 2012 р. нову глобальну стратегію «Здоров'я – 2020», покликану забезпечити наявність систем охорони здоров'я, які орієнтовані на потреби людей та характеризуються високою якістю допомоги, дотриманням принципів загального охоплення населення і соціальної справедливості [3, с. 122].

Цікаво, що поняття «здоров'я» визначається ВООЗ як стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, а не тільки відсутності хвороб та фізичних дефектів. Такий комплексний підхід сприяє тому, що ВООЗ здійснює свою діяльність не лише у сфері медичних послуг, а й у співпраці з багатьма іншими спеціалізованими установами ООН у тих галузях, які мають опосередкований та все ж вагомий вплив на стан здоров'я людини. У боротьбі з інфекційними захворюваннями ВООЗ співро-

бітничас з ФАО, МАГАТЕ, Міжнародним офісом епізоотій, організаціями із заборони хімічної, біологічної й токсичної зброї. У рамках Програми навчання управління катастрофами ВООЗ і ПРООН підготували учбові модулі реагування у разі застосування радіаційних, хімічних і біологічних агентів. У 2002 р. експерти ВООЗ розробили міжнародну стратегію готовності до епідемії «Глобальне оповіщення і заходи у відповідь». Партнерами цієї глобальної мережі стали національні наукові установи, регіональні ініціативи, мережі лабораторій, організації системи ООН, Міжнародний комітет Червоного Хреста та міжнародні гуманітарні неурядові організації [6]. Регулювання міжнародної допомоги здійснюється з використанням новітньої інформаційної системи GIS, яка дає можливість аналізу географічної бази даних у доступному онлайн режимі. Впровадження онлайн-інструментів GIS допомагає здійснювати епідеміологічний контроль і розрахунки епідемічних спалахів [7].

Координуюча роль ВООЗ у міжнародній системі охорони здоров'я найбільш повно виявляється у процесі співробітництва із **Продовольчою і сільськогосподарською Організацією Об'єднаних Націй (ФАО)**. Авторська періодизація розвитку ФАО включає три етапи. Перший період охоплює 1945–1975 рр., коли Організація виконувала функції інформаційного центру. Другий період поширюється на 1975–2000 рр. (налагодження партнерських відносин із профільними організаціями). На третьому, сучасному, етапі ФАО виконує основне навантаження ООН зі скорочення вдвічі числа голодних у світі.

Для інвестування у виробництво продуктів харчування ФАО використовує свій технічний потенціал, а також задіює фінансові механізми міжнародної допомоги [9].

Як видно з рис. 1, проекти технічної допомоги та інвестиційні проекти займають ключове місце у системі міжнародної допомоги країнам, що розвиваються. Інвестиційний центр ФАО надає допомогу державам у розробленні інвестиційних проектів, які спрямовані на будівництво і реабілітацію об'єк-

Рис. 1. Фінансово-технічний механізм міжнародної допомоги

Джерело: авторська розробка

тів соціальної інфраструктури. Щорічно ФАО реалізує близько 2 тис. проектів на місцях, мобілізуючи 3 млрд дол., у тому числі 2 млрд дол. надходять із зовнішніх джерел. Окрім того, спеціалісти ФАО проводять техніко-економічні обґрунтування інвестиційних проектів і надають консультаційні послуги міністерствам і відомствам, включаючи навчання і підготовку фахівців [9, с. 96–102].

ФАО здійснює співробітництво з міжнародними організаціями:

- ВООЗ та ЮНІСЕФ щодо питань контролю безпеки харчових продуктів і проведення інноваційного моніторингу «Голоси голодних»;

- СОТ із метою заохочення продажу генеричних препаратів після закінчення терміну дії патентів на оригінальні фармацевтичні засоби, оскільки генерики мають схожі якості із запатентованими оригінальними засобами, але дешевше їх у середньому на 40%;

- МОП у справі скорочення масштабів бідності (Меморандум про взаєморозуміння 2004 р.);

- ЮНЕСКО, ЮНЕП (Програма ООН із навколишнього середовища) та ІФАД (Міжнародний фонд сільськогосподарського роз-

витку) у сприянні збереженню особливо вразливих екосистем [9];

- МБРР та іншими міжнародними фінансовими установами [8];

- Комісією «Кодекс Аліментаріус», що працює під керівництвом ФАО, ВООЗ і СОТ та сприяє забезпеченню справедливої міжнародної продовольчої торгівлі, утверджуючи «кодекси практики»;

- міжнародними неурядовими організаціями у рамках Громадянської оцінки національної економічної політики (ГОНЕП) [6].

Висновки і пропозиції. Таким чином, координацію розвитку соціальної сфери міжнародні організації здійснюють через механізми нормотворчої, наукової, інформаційно-видавничої діяльності, технічного співробітництва та фінансової підтримки. Подальше вдосконалення регулятивного механізму потребує, на наше переконання, уповноважити профільні установи ООН соціального спрямування застосовувати заходи примусу, санкції (фінансові чи технічні) до держав, що не виконують узятих зобов'язань. На порядку денному – перегляд структури міжнародної допомоги з пріоритетом менш ризикових коротко- і середньострокових програм підтримки бідних країн,

грантів на освіту й професійну підготовку, глобального аутсорсингу та аутстафінгу для створення нових робочих місць.

Сучасні адміністративні реформи сприяли впровадженню у практику роботи МОП, ЮНЕСКО, ФАО, ВООЗ інноваційних інструментів: моніторингу соціальних параметрів в Інтернет-режимі, інформаційних систем аналізу ринку праці та використання соціальних видатків бюджетів, online-контролю продовольчої та фармацевтичної безпеки. До новітніх соціальних трендів можна віднести активне використання міжнародного інструментарію інспекцій праці, розширення мережі асоційованих шкіл, застосування освітніх франчайзингових і валідованих програм, розгортання мережі глобального оповіщення і заходів у відповідь на загострення міжнародних конфліктів, а також соціальне партнерство міжнародних міжурядових і неурядових організацій. При цьому співпраця Південь – Південь на протипагу традиційним відносинам Північ – Південь через механізм трикутного співробітництва «Індія – Бразилія – Південна Африка» сприятиме формуванню нового економічного порядку, соціально справедливій глобалізації.

Література:

1. Статут Організації Об'єднаних Націй. Київ : Департамент громадської інформації ООН, 2008. 67 с.
2. The Director-Genera's Programme and Budget proposals for 2017–18. Geneva : Published by the ILO, 2016. 105 p.
3. Чалюк Ю.О. Міжнародна координація розвитку соціальної сфери. Київ : Компринт, 2016. 270 с.
4. Довганик Н.М., Чалюк Ю.О. Концепція глобальної освіти в історичній ретроспективі. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2018. № 1. С. 22–29.
5. Medium-Term Strategy 37 C/4 2014-2021. Paris : Published by the UNESCO, 2014. 33 p.
6. Dovhanyk N.M., Chaliuk Y.O. International non-governmental organizations and social responsibility. *The scientific heritage*. 2017. Vol. 8(8). Part 2. P. 39–41.

7. Proposed Programme and Budget 2017–2018. Geneva : Published by the WHO, 2016. 111 p.
8. Чалюк Ю.О. Міжнародні донори у соціальному секторі України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2018. Вип. 30. Ч. 3. С. 19–22.
9. The Director General's Medium Term Plan 2014-2017 and Programme of Work and Budget 2014–2015. Rome : Published by the FAO, 2013. 159 p.

Аннотация. В статье исследованы основные механизмы, эффективность и качество международного регулирования социальной сферы. Осуществлена идентификация новых стратегий, социальных трендов ООН, МОТ, ЮНЕСКО, ФАО, ВОЗ. Применение методов структурно-системного анализа позволило определить актуальные задачи специализированных учреждений ООН социального характера. Новые административные реформы способствовали внедрению в практику их работы инновационных инструментов: мониторинга социальных параметров в Интернет-режиме, информационных систем анализа рынка труда и использования социальных расходов бюджетов, online-контроля продовольственной и фармацевтической безопасности, заболеваний, катастроф и конфликтов. Одновременно в ответ на глобальные вызовы современности акцентировано внимание на активизации сотрудничества специализированных учреждений ООН социального характера с международными финансовыми организациями, частным сектором, странами-донорами средствами стратегического фандрейзинга, когда особое значение приобретают отраслевое сотрудничество, глобальная сетевая массмедийная информационная координация, привлечение международных межправительственных и неправительственных организаций.

Ключевые слова: инновационные социальные стратегии, глобальные социальные тренды, специализированные учреждения ООН социального характера, Большая четверка ООН, МОТ, ЮНЕСКО, ФАО, ВОЗ.

Summary. The article explores the main mechanisms, efficiency and quality of international regulation of social sphere. It was identified of new policies, social trends of the UN, ILO, UNESCO, FAO, WHO. Implementation of the UN current administrative reforms contributed to the emergence of qualitatively new management tools: integrated system of Internet resources (IRIS), labor market information systems, international analysis of using social expenditures (BOOST), on-line control of the disease spread, collegiate quality assessment of social projects, videoconferencing as an alternative to official business, staff certification, system of working time, disaster management training programs and educational modules to respond to their case, scholarships for education, school grants and programs of conditional cash transfers, “codes of practice” international food trade and the sale of generics. Application of methods structural and system analysis enabled to identify the main objectives of the UN specialized agencies in the social sphere. The most important ideas and results of the research refer to: “social relations”, “social sphere”, “the UN specialized agencies in the social sphere”, revealed the principles and criteria of social functioning in market conditions, defined determinants of enhancing the role of international regulation institutions of social asymmetries in global economic development. The author made scientific analysis of mechanisms and instruments for international regulation of the social sphere. Diagram of the assessment algorithm of social development is based on the use of integrated indexes that cover social expenditures indicators and indicators of quality of life, education and health services. Social expenditures should be seen as of the state social investments in human development. The author defines priority principle of subsidiarity, solidarity and cultural differentiation; lawmaking, organizational, scientific-publishing, technical and financial mechanisms; forms of regulatory impact in the form of global coordination, harmonization, cooperation, national diffusion and partnership. Attention is paid to trans-national, inter-regional cooperation, South-South partnership and IBSA triangle. Innovative mechanisms of social dialogue include: international labor inspection instruments, network of associated schools, franchised and validated educational programs, global strategy attitude to the teachers and students (SABER), global monitoring system “Voices of the Hungry” (VoH), global alarm systems and measures against the epidemic outbreak, social partnership of international intergovernmental and non-governmental organizations under the Public assessment of national economic policy.

Keywords: innovative social strategies, global social trends, the UN specialized agencies in the social sphere, Great Four UN, ILO, UNESCO, FAO, WHO.